



Dalia Henke: Mus mato pasaulis

Daiva Tamošaitytė

Pokalbis su PLB pirmininke Dalia Henke

D. T. Pakalbėkime apie svarbiausius pastarųjų savaitių darbus. Kokios temos buvo jūsų, kaip PLB pirmininkės, akiratyje?



PLB pirmininkė Dalia Henke su Lietuvos

ambasadoriumi Graikijoje Rolandu Kačinsku Atėnuose vykusiame pirmajame Graikijos ir Kipro lietuvių suvažiavime. Nuotr. iš LR ambasados Graikijoje „Facebook“ paskyros

D. H. Temų gvildenimas prasidėjo nuo Kipre ir Graikijoje vykusio suvažiavimo, jos kilo iš bendruomenių, jas atsivežiau į Seimą Vilniuje, kalbėjomės Vyriausybėje, su užsienio reikalų ministru. Be kitų, tai ir Valstybės atkūrimo 100-mečio renginių tema. Vyko du apdovanojimai, viešųjų ryšių seminaras ir Globalios Lietuvos forumas. Beveik visos temos susidėjo į vieną savaitę.

D. T. Ką pavyko pasiekti tais renginiais?

D. H. Spalio 22 d. prasidėjo intensyvus bendravimas su žurnalistais, kai Konstitucinis Teismas davė atsakymą į Seimo narių užklausimą dėl pilietybės. Jau tada, Graikijoje, ši tema buvo centrinė. Plačiai ši klausimą siūlyta spręsti referendumo keliu. Galima sakyti, kad dešimt metų Pasaulio Lietuvių Bendruomenėje vyksta nesusipratimas, nes plačiojo pilietybės naudojimo mes niekada neakcentavome. Kalbėjome apie pilietybės išlaikymą tiems, kurie ją jau įgijo gimę. O dabar Lietuvoje sprendžiamas klausimas, kaip plačiu mastu turėti keletą pilietybių. Vadinasi, Seimo nariai ir toliau darys sprendimus, kas bus iššūkis ir Prezidentei, ir Seimo nariams, ir Vyriausybei, o KT sprendimas jau trečią kartą tas pats. Taigi Atėnuose iš karto apie tai buvo diskutuojama, rinkomės – simboliška – ant Akropolio kalno, kur kadaise buvo sprendžiami pilietiniai konstituciniai klausimai, nors tuo bendruomenės gyvenimas nesibaigia.

Pasibaigus PLB ir Seimo komisijos posėdžiams buvo priimtos 7 rezoliucijos:

1. [Dėl galimybių grįžti gyventi į Lietuvą sudarymo](#)
2. [Dėl Pasaulio lietuvių vienybės dienos 2018 m. liepos 1 d.](#)
3. [Dėl Lietuvos informacinio saugumo](#)
4. [Dėl pilietybės išsaugojimo](#)
5. [Dėl valstybės pagalbos nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis užsienyje priemonių tobulinimo](#)
6. [Dėl pasaulio lietuvių įnašo plėtojant aukštąjį mokslą](#)
7. [Dėl „Globalios Lietuvos“ kūrimo programos įgyvendinimo](#)

Todėl rezoliucijoje dėl pilietybės išsaugojimo ir buvo pateiktas tik vienas esminis sakiny.

D. T. Tuomet reikėtų papildyti kontekstą URM Užsienio lietuvių departamento direktoriaus Vytauto Pinkaus pasisakymu ir atsakymais į dalyvių klausimus. Jis teigė, jog reikia rasti vienijančias idėjas, nes praradus Lietuvos pilietybę – kaip bus ginama Lietuva? Jo nuomone, tiek referendumo (jei jis būtų) finansavimo klausimai, tiek Globalios Lietuvos projektas, užsienio lietuvių telkimas yra ne pasaulio lietuvių ar atskirų institucijų, o politikos reikalas, politikų darbas. „Pasaulyje yra du (koordinavimo) modeliai: Užsienio reikalų ministerija arba diasporai skirta ministerija, tai – ne Vidaus reikalų ministerijos prerogatyva“, – sakė direktorius. Pasak V. Pinkaus, šešeri metai – pakankamas laikas visiems įsitraukti (tikslas – įtraukti užsienio lietuvius į Lietuvos gyvenimą). Jis pažymėjo, jog kryptis yra teigiama, programą papildė nevyriausybinės organizacijos, privačios iniciatyvos. Anot jo, ne visos finansavimo programos vienodai reikšmingos, ir jei lėšos būtų nukreiptos į turinį, rezultatas būtų geresnis; taip pat negalima lyginti Švietimo ministerijos skiriamų ir Globalios Lietuvos programos lėšų. O šios vieta labai aiški: visų lietuvių ryšys. Svarbiausia – tautiškumas ir gimtoji kalba, o bendruomeniškumo skatinimas yra iššūkis visoms valstybėms. V. Pinkus pabrėžė, jog šiais klausimais bus rengiamas forumas ir jo pagrindu bus sprendžiama, kaip diskutuoti toliau.

D. H. Buvo paskelbta, kad šie posėdžiai buvo be galo darbingi, su gražiais rezultatais, kai juodu ant balto galėjai įvardinti labai konkrečius siekius. Vienas svarbiausių siekių yra švietimo gerinimas nuo darželio iki aukštojo mokslo. Į rezoliuciją sudėti siūlymai, kaip gerinti reformą.

Rezoliucijoje [Dėl pasaulio lietuvių įnašo plėtojant aukštąjį mokslą](#) komisija kviečia Seimą priimti sprendimus dėl Lietuvos aukštojo mokslo struktūrinės reformos, siekiant išvengti neapibrėžtumo, kuris trikdo Lietuvos aukštųjų mokyklų darbuotojus, esamus ir būsimus studentus ir su Lietuvos mokslo institucijomis bendradarbiaujančius pasaulio lietuvius. Komisija siūlo Seimui aktyviai bendradarbiaujant su pasaulio lietuviais, dirbančiais užsienyje, užtikrinti Lietuvos mokslo tarybos tarptautiškumą, nurodydama būdus, kaip tai pasiekti. Komisija taip pat kviečia Seimą užtikrinti informacinę sklaidą ir finansinę paramą 2018 metais rengiamam Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumui Bostone (JAV).

D. T. Spalio 26 dieną girdėjome švietimo ir mokslo ministrės Jurgitos

Petrauskienės bei Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. dr. Juozo Augučio pranešimus. Ministrė išdėstė šiuos tikslus, keliamus siekiant studijų mokslo kokybės: „Vienas universitetas tarp 300/500 geriausiųjų pasaulyje; Lietuva – ne žemesnė nei 10 vieta ES inovacijų švieslenteje; užsienio studentų skaičius Lietuvos universitetuose – daugiau nei 10 proc., dėstytojų ir tyrėjų – bent 5 proc.; įsidarbinusiųjų absolventų pagal kvalifikacijos lygį – bent 75 proc.; tyrėjų ir dėstytojų atlyginimas – trečdaliu didesnis nei vidutinis; geresnės universitetų galimybės konkuruoti tarptautinėje erdvėje.“ Sesijos metu ne kartą nuskambėjo VDU vykdytos JAV profesoriaus A. Avižienio programos, kuri senokai įstrigo ir kurią reikia atnaujinti, aktualumas. Pasak J. Augučio, VDU norėtų ugdyti ne specialistą, – diplomė nurodyti ne specialybę ar profesiją, – o moraliai atsakingą žmogų, plačių pažiūrų asmenybę, inteligentą; jo pranešime sakoma, jog „VDU kaip pasaulio lietuvių universitetas atsiveria diasporai“ ir „norėtų daryti įtaką jos lemčiai“. Bet „amžinoji“ aukštojo mokslo reforma tik rodo pažiūrų skilimą, gilėjantį prieštaravimą tarp materializmo ir idealizmo, vienadienės naudos ir kilnių bendražmogiškų tikslų.

D. H. Remiantis Vokietijos patirtimi, matyti, kad visur žmonės bijo reformų, nežino, kas jų laukia. Mūsų gyvenančių užsienyje, geroji patirtis ir matymas per atstumą suteikia daugiau konkretumo. Švietimo ministerija turėtų nuosekliai vykdyti planus, viziją bent iki 2030 metų. Apibrėžti, kokia bus ateitis ir mūsų vaikai, ir prie to taikyti reformas.

D. T. Iš tiesų konkretūs žmonės ne vieną dešimtmetį stebi oro pilių statymo praktiką, jaučiasi nesaugūs, yra menkai apmokami, dėstytojai ką tik surengė streiką. Nuo ko reikėtų pradėti konkretizavimą, kad ilgalaikė strategija būtų visiems priimtina?

D. H. Pradėsiu nuo kito galo: ko mums trūksta mokslo sistemose ir institucijose – tai tarptautiškumo. Įvairūs įstatymai tokie, kad užsieny įgavę patirties mokslininkai neturi teisės dirbti ir veikti tam tikrose institucijose. Pirmiausia reikia atsiverti, tik paskui galima bus dalintis praktine patirtimi. Pavyzdžiui, norint gauti kultūros atašė vietą, reikia dalyvauti konkurse, kurio sąlygose skelbiama, kad žmogus turi būti paskutinius trejus metus gyvenęs Lietuvoje. Kam tuomet ieškoma kandidato užsienyje? Iš paprastų klaidų susideda sistema. Ją reikia peržiūrėti. Žinoma, ne iš karto bus galima sulyginti atlyginimus, tai atskiras klausimas. Bet tik taip universitetai bus pilni ir studentų, ir docentų, viskas pradės cirkuliuoti.

D. T. *Problema ta, kad mums sunku įtvirtinti demokratišką konkurenciją. Konkursus rengiant esama išankstinių susitarimų. Tai iš tiesų daugiau moralinė, vidinės inteligencijos problema. Gal dėl to A. Avižienio idėjos užgeso pačioje pradžioje.*

D. H. Bet tik šioje srityje - proto baruose - esame turtingi.

D. T. *Jau kalke tapo posakis „mes neturime naftos, iškasenų ir aukso“. Mūsų „valiuta“ - aukštasis mokslas ir išradingi proveržiai... bet jie stabdomi ir atitinkamai neįvertinami, net nuvertinami.*

D. H. Mes pasižymime tuo, kad lietuviai gabūs kalboms, noriai mokosi ir gerai prisitaiko, yra darbštūs. Tai ir yra mūsų potencialas.

D. T. *Ir priežodžiu tapęs greičiausias internetas pasaulyje... Vadinasi, tos iniciatyvos yra, tik nereikia jų stabdyti ir daryti teisinių kliūčių joms realizuoti.*

D. H. Būtent, ir mums patiems, pasaulio lietuviams, palinkėčiau užsispirti ir tai įvykdyti bei patikrinti, kaip vykdoma. Nepavargti siūlyti, išlaikyti kontaktus su viltim, kad bus ir pasikeitimų.

D. T. *Šioje komisijoje pradėjo skambėti nauja gaida, kurią įnešė pasikeitę ir atjaunėję nariai. Jie tai ir vykdydys?*

D. H. Džiaugiuosi, kad atsiradę mokslininkai, doktorantai ir kartu senoji karta, veržlumas ir patirtis, gerai atspindi ir mūsų komisijos, ir LR Seimo atstovų sudėtį. Einame į priekį, ne atgal.

Kaip minėjau, spalio 30-31 dienomis vyko simpoziumas Globalios Lietuvos tematika. Suvažiavę aktyvistai sprendė, kaip galima ją kurti be geografinių sienų. Rezoliucijoje prašoma mūsų atstovus įtraukti į programos kūrimą (baigiasi 2019 m.). Vasarą Vyriausybei bus teikiama nauja programa. Tai - praktinis dokumentas, per kurį valstybė bendrauja su diaspora. Šiuo metu ją vykdo 11 institucijų, jos daro įtaką veiksams, kurie dažnai persipina. Dabar URM veikia departamentas, kuris kuruoja programą. Mes siūlėme programos kuravimą perduoti aukščiau, į Vyriausybės lygį. Tai - daugiau formalumas. Diaspora didėja, ir iš užsienio ateina signalų, kad vis daugiau žmonių nori prisidėti prie Lietuvos kūrimo, tik nežino kaip. Projektas nesibaigiantis, tik koreguotinas. Reikia prisitaikyti prie laikmečio ir pažiūrėti į tas mases.

Rezoliucijoje [Dėl „Globalios Lietuvos“ kūrimo programos įgyvendinimo](#) komisija siūlo Vyriausybei sudaryti „Globalios Lietuvos“ kūrimo programos atnaujinimo darbo grupę, į kurią būtų įtraukti ir PLB deleguoti atstovai, dalyvausiantys rengiant, derinant ir vertinant šią programą, siekti, kad tautinio tapatumo išsaugojimas taptų šios programos prioritetu, o pačios programos, kuria apibrėžiamas Lietuvos valstybės ryšys ir santykis su užsienio lietuviais, koordinavimą pavesti Užsienio lietuvių reikalų koordinavimo komisijai.

Su Globalia Lietuva surištas grįžimas į Lietuvą. Į tai sutelktas tiek partijų, tiek Seimo dėmesys. Principas būtų paprastas: vieno langelio principas, kai norintis grįžti internete vienoje vietoj randa informaciją apie viską, ko reikia: draudimą, socialines garantijas, darželius, mokyklas, sveikatos ir įsidarbinimo užtikrinimą. Tai geras pirmas žingsnis, kuris taip pat surašytas siūlymuose atitinkamoje rezoliucijoje.

Prasideda graži tradicija, kai Ministras Pirmininkas apdovanoja už iniciatyvas gražinti lietuvius. Skelbiamas konkursas idėjoms. Gal net galima paskaičiuoti, kiek per vieną iniciatyvą lietuvių susigrąžinta.

Kitas didžiulis uždavinys yra Lietuvos valstybės šimtmečio minėjimas. Iki jo liko 100 dienų, ir mes išsiuntinėjom pakvietimus susirinkti liepos 1 d. į Rotušės aikštę Vilniuje. Bus „šimtas veidų“ – užsieny gyvenantieji prisistatys paviljonuose. Renginy dalyvaus ir Lietuvos tautinės mažumos. Vyks koncertai ir paroda. Rezoliucijoje prašoma užtikrinti renginio finansavimą, kad visi pamatytų, kiek mūsų daug ir kaip mes susitinkam. Tuo renginiu bus pradėta Dainų ir šokių šventė.

Rezoliucija dėl Lietuvos informacinio saugumo rodo, kad reikia viešinti kibernetinius išpuolius prieš Lietuvą, įdiegiant informacinio raštingumo ugdymą „į švietimo programas Lietuvos mokyklose ir užsienio lituanistinėse mokyklose bei skirti lėšas Lietuvoje ir užsienio lituanistinėse mokyklose dirbančių mokytojų parengimui mokyti informacinio saugumo raštingumo ir parengti atitinkamą mokymo medžiagą“. Ypač užsieny daug informacijos, kurią suradę žmonės negali atskirti, ar tai yra tikra informacija. Tai irgi surišta su švietimo sistema, kurią reikia tobulinti.

Prie saugumo priskirtina ir rezoliucija dėl prekybos žmonėmis. Negali patikėti, kad šiais laikais, ir būtent Lietuvoj, yra tiek daug suklaudinamų žmonių, kurie

išvažiavę pakliūva į keblią situaciją, būna išnaudojami. Reikia šviesti ir informuoti tėvus. Tai didžiulė problema, nes Airijoje ar Jungtinėje Karalystėje bendruomenės neprieina prie tų žmonių, kurie gyvena sau atskirą gyvenimą, nežinodami savo teisių. Čia irgi galime įnešti savo indėlį.

Svarbi mintis ir bendrauti savivaldybių lygmeniu, rengti susitikimus su merais, per juos pasiūlyti darbo vietas. Tokios problemos nebūtinai sprendžiamos Seimo rūmuose.

Per tą savaitę vyko daug susitikimų, susijusių su mūsų temomis. Na o 27 d. vyko tapatybės.lt apdovanojimai televizijoje: apdovanojome žmones, kurie aktyviausiai, gražiausiai pateikė vaizdinę medžiagą iš viso pasaulio, kaip bendruomenės gyvena. Vis dėlto, lyginant su Ukraina ar Gruzija, mes esame sėkmės istorija, mus mato pasaulis. Tik reikia atlikti namų darbus.

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.